

radius autem perpendicularis et rectus qui a corpore lucido luminoso emittitur recto et lineari motu sine diversitate aliqua petit centrum. Alius est collateralis et obliquus qui a corpore luminoso non recte procedit sed obliquat motum suum et ista obliquatio vocatur radii obliquatio. Alius vero est reflexus qui quidem suo principio recte vel oblique procedit sed a corpore obiecto repellitur et repercutitur et talis repercutio vel repulsa radii flexio nuncupatur ut dicitur autem perspectiva radius itaque luminosus est mobilis et agilis perspicuus et obliquus de se recte maxime si fuerit perpendicularis. Contigit autem radius frangi et obliquari quoniam ad partem oppositam partem in dispositione materie quam inuenit vel quam tangit. Sic radius in nube caeva et humida interclusus diversis operatur in nube vel in aere formas colores et figuras ut patet in coloribus aëris celestis qui nichil aliud est vel esse dicitur quam subintratio radiorum in nubem caevam et aquosam ut dicitur in libro meteororum. Ex subito semper motu radiorum et continuo contingit aerem circumfulum ignem et inflammari maxime cum mare ventum in loco fractionis. Nam radius ibi coadunatus mutuo coalescent et ita sunt causa quare aer circumfulus sepius inflammatur ut patet in cristallo vel berillo ex cuius oppositione contra solares radios stuppa appositae accendi et igni.

De umbra.

Umbra est obiectio corporis tenebrosi et opaci ad lucem sive ad corpus luminosum. Est itaque umbra triplex secundum philosophicam demonstrationem prima quod corpus luminosum sit rotundum et aliquando est maius quam corpus obiectum aliquando equaliter aliquando minus. Si equaliter facit umbram equaliter et rotundam et talis umbra dicitur lyndroides id est equaliter rotunda. Si minus sit obiectum facit umbram tendentem in latum ad modum calathi et talis umbra dicitur catthaloides. Si vero corpus luminosum maius sit corpore supposito facit umbram tendentem in acutum et in conum et talis umbra dicitur conoides. Ex quo patet quod cum sol sit maior terra facit umbram conoidem contingente igitur quod terra sit opposita soli que assignato modo ita aliter dirigit umbram quam luna attingit et eam inclinando eclipsim lune facit sed ex quo sol tumore speciem preterit iste conus transit et declinat in partem oppositam et tunc luna libere apparet et illuminatur. Cum vero luna directe sit opposita soli luna facit umbram catthaloidem et ideo umbra contra terram dirigit et eclipsim preclatam facit quia talis umbra non sufficit tegere totam terram nisi a radiis solis in quibusdam partibus illuminetur.

a 92

et ex tali umbra accidit eclipsis in uno climate alio illuminato existere ut dicitur al-umbra vero caloris solaris est repressiva splendoris radiorum solariu occultatiua sterilitatis et fecunditatis terre inductiua serpentium amica et conlubrore nutritiua estuanciu et itineranciu refrigeratiua maturitatis fructuum tarditiua timoris et horrores melancolicis inassuata. Cum non sit corpus speciei corporis est representatiua corporum motu et inquiete est sulphuris figura tiua nam moto corpore se mouet et quiescente quiescit fugienciu est insectiua et insectuenciu fugitiua quoniam etiam dies est longior et sol in celo stat altiore tanto obiecti corporis umbra videtur minor et everso. Et ideo sole oriente videtur umbra maior filiter et in occasu quod in meridie.

De tenebris.

Tenebra est lucis absentia a tenebris dicta ligat enim et tenet oculos ne solem videant sive lucem et sic nichil est nisi pura priuatio. Tenebra etiam dicitur aer obscurus vel umbra opaci corporis ut dicitur bartholomaeus et qualitate et situ loci stratiacensis timorem in utitur colorum pulchritudinem tollit utraque audiam diminuat somnolentiam nutrit.

Ca 73

Explicit liber octauus Incipit nonus de tempore et partibus temporis.

Primum autem diximus de proprietatibus celi et eius partium de quibus sacra pagina facit mentionem dicendum est sub breui operatio de eius effectibus sed de motu et mensura motus id est de appetitibus typis et partibus eius. Causa autem motus primo et principaliter a voluente celi cuius motus primus est et sempiternus ut dicitur in libro de celo et mundo neque similis est motui inferiorum corporali et inuisibili. Causa tamen est motus inferioris quia motus rerum inferiorum gradabiliu procedit ex incorpali et uniformi motu orbium superiorum ut dicitur aristoteli ibidem. Motus autem est transitus a termino ad terminum stratiacensis ut dicitur in fine libri eius de omni enim quod permutatur de stratiacensis motu in stratiacensis. Et sunt sex species motus scilicet gradatio corruptio alacatio augmentatio diminutio secundum locum mutatio ut dicitur ideo. Motus vero permutatio secundum situm alius est reuolubilis et sphericus alius rectus alius oppositus reuolubilis aut non mutat locum secundum totum secundum partem circularis tamen quoniam mutat locum ut patet in motu planetarum. Rectus autem semper mutat locum quod diu est in actu aut ei mouetur a centro ad circumferentiam ut ignis et aer et huiusmodi leuia.

a 93

que feruntur sicut aut a duculo mouentur de
 su ad centum ut quia sicut aqua et terra. Sic
 autem motus habet sex species. et est ei duplex simi-
 ter. ante. retro. superius et inferius. Compositus
 vero qui motus est ex duobus motibus contra-
 riijs. h. ut motus ligni in quo a tendit ignis.
 Motus insuper hoc h. p. p. q. a. ex vehementi
 motu gnat calce ut p. ex motu primi orbis
 ex cuius frictione et motu inflamat et heret ut
 dicit arist. et ex motu liquefit plumbum quod est in
 eo ut dicit idem. Motus ei non potest mensurari nisi
 secundum mensuram spacij in quo est motus. omne ei quod
 mouet aut mouetur appetate ut adamas motus
 uel feruor. aut uolentia sicut ex forti impulsu
 venti mouetur nauis. aut ex uoluntate sicut motus
 uel corpus putat uult animus. Motus uero mu-
 tationis est duplex. uel mutationis de loco ad locum
 uel per mutationis. dispositionis ad dispositionem de
 loco ad locum naturaliter aut per uim. lapis aut
 quod ab alto dimittitur quod magis descendit
 tanto est eius motus magis impetuosus uel ten-
 dit motus in fine ipsius. qui uero mouetur per
 uolentiam tendit motus eius in principio mo-
 tus ipsius. et quod remotus est a suo principio
 tanto debilius est motus ut patet in sagitta ab
 arcu emissa. que tam a remotis potest perire. quod
 in ultimo nichil penetrat neque ledit. Motus
 itaque est generacionis et omnis transmutacionis in seiorum
 causa. tunc. caloris et inflacionis inductiuus
 tunc aque quod aeris subtilitatis. caloris natura-
 lis. uolentiuus. appetitus exercitiuus. medi-
 cine laxatiue ad mundificandum corpus coopa-
 tiuus. Unde dicit philosophus. Si uis ellebori ducere
 moue corpus. Sic si fuerit motus a centro in
 circumferentiam. erit materie exercitiuus. Si uero
 fuerit euerlo a circumferentia uel quod ad centum
 est a quod tunc. per uim inspissatiuum et restrictiuum
 Sic motus temporatus est nature aiatum
 corporum et seruatiuus. imoderatus uero est nature
 destructiuus.

De tempore.

Tempus est rerum mutabilium mensura
 ut dicit arist. in li. de. v. substancijs
 Tempus est numerus numerus in omni
 eo quod numeratur. uel sicut dicit aban. Tem-
 pus est dimensio rerum mutabilium secundum motum
 et secundum motum. coram est in rebus mutabilibus
 ut dicit augustinus. Nichil est preciosius tempore
 uel de omni possessione duo momenta sic ha-
 beri non possunt uel tempus recuperacione non
 recipit. amissio ei temporis irreuerabilis est. Bre-
 ue est tempus mutabile. instabile et irreuerabi-
 le. cum motu enim et mobili incipit. quod pariter de-
 ficiet tempus finit. et ideo non erit in futuro. h.
 cessabit. quoniam nichil nisi eter. nitas erit ut dicit
 augustinus. Tempus nichil est omnium omnibus enim

equaliter est omnium. tunc nichil la. uisus. quia
 nunquam quiescit. primo quoniam incipit deficere incipit
 decedere. et euerlo. quia presens finis est pre-
 teriti. et motus principium est futurum. de enim tempus
 tribus uicissitudinibus variatur scilicet in preteritum
 presens et futurum. Secundum rationem temporis et eius
 uariationem successione. semper est dies et nocte. ut dicit
 leda. sed alibi dies. alibi nocte. Tunc. uere nichil
 incertius. nichil inceptibilis. quia ut dicit
 philosophus. Tempus per se non dimouetur. sed solum per
 humanos actus. Sic tempus nichil est alterabilius
 et ideo corpori nichil periculosius. quia ut dicit
 philosophus. mutaciones temporis maxime generat motus
 Subita ei mutacio frigiditatis in caliditate
 corpora alterat et immutat. Et ideo quia natu-
 ra non patitur repentinas mutaciones ut dicit
 idem philosophus. ideo subita mutacio temporis frequent
 est causa infirmitatis. Item moderato tempore et
 in suis qualitatibus temperato. corpori nichil est
 salubrius. Unde dicitur in amphorum. Tempus
 moderatis si tempore temporaliter se habuerit. boni
 est status. et maxime bone determinationis sunt
 egritudines. Sic quous tempus ita fit muta-
 bile in tempore nichil est continuus. tres enim temporis
 sunt ortus unde dicitur mar. Tempus quod
 in hyeme senescit statim in uere renouatur. et
 euerlo.

De anno solari et equinoctiali.

Anus ut dicit philosophus. est solis euolutio
 uel amphictionum aut pactis. etc. lxxvi.
 diebus et quadraginta redit ad locum suum
 Est autem annus dictus eo quod mensibus in se re-
 meantibus uoluit. uel annus ab an quod est circum
 dicitur. quia quasi circulus in se redit et renouatur.
 Unde apud egipcios ante laas inuentas per
 pictum draconem. cauda sua incidit et in se re-
 uertente significabat ut dicit philosophus. Sunt an-
 nos diuersa genera. Nam est annus lunaris
 minor anno solari in uide diebus. et est
 annus solaris qui duodecim habet menses.
 Singuli autem planete habent annos suos in
 quibus perficiunt circuitum suum. ut mars qui
 in duobus. Jupiter in duodecim et saturnus in
 triginta. Et est annus magnus qui dicitur
 mundanus. quando omnes stelle secundum aris-
 redibunt ad proprium et primum creationis sue
 punctum. et hic annus secundum aris-
 m. lxxv. et sex milibus annorum perficitur. sicut patet
 in libro de proprietatibus elementorum. Secundum
 platonicos autem infra quinquenda milia perfici-
 tur annus iste sicut dicit macrobius. in libro
 ceteroniam. Sunt autem anni uisuales scilicet solars
 quatuor tempora scilicet tempus uernalis. est uia-
 le. autumnale. et hyemale. Et dicuntur
 tempora. eo quod in suis qualitatibus mutatur.

C2

3

se tempant vt dicit phid. biamē ⁊ acricula
 eo q̄ alterna assiduitate circunt et nunq̄
 in eodem statu perseuerant vt dicit phid. rus
In hys quatuor anni tēpōibz accidunt duo
 solsticia in hyeme et est ate ⁊ duo equinoctia
 in v̄x et autumpno ⁊ Solsticiū autem est
 in apima mequalitas diei et noctis que accl
 dit in ingressu solis inter cancerum ⁊ capricor
 num ⁊ in cancerum quantum ad solsticiū
 estuale in capricorū quantū ad hyemale.
Et dicit solsticiū quali solis stacio duplid
 de causa. vel q̄a sol in estate vel in hyeme p̄t
 lō giudicem dierū aut noctū videf stare in
 nostro emisserio vel feruore. vel q̄a in v̄ro
 q̄ solsticiū q̄h stat in estuali nō potēs pl̄ ac
 ceo ē ad nos. i hyemali nō potēs pl̄ a n̄o hī
 tabili elōgai. Equinoctiū ē maxia eq̄litas diei
 artificial ⁊ noctis q̄ accidit in ingressu sol in
 arietē siue libram. p̄mū est vernale. s̄m hye
 male. **I**n hys q̄tuor tempōibz sunt q̄tuor ie
 iuna q̄ dicitur triuana ⁊ primū sit in p̄ma
 septimana q̄dragōsime istud est v̄ris. scōm
 est estatis in septimana pentecostes ⁊ terciū
 est autūpni in q̄ta feria septēbris. q̄tū est
 hyemis qd̄ sit in septimana integra ante na
 tiuitatē domini. **A**nnus itaq̄ solaris ē ann⁹
 omis et incipit a ianuario et terminat in
 decembri. et ē spaciū quo voluitur tricēfies
 se palgesies ⁊ quingēs in zohyaco et q̄dante
 id est vi. horis q̄ sunt q̄ta ps diei naturalis
Iste autem vi. hore non oputantur in anno
 omuni. s̄ colligunt in anno bisextili. Dicit
 autē bisextus collectio p̄ vii. horarū emissay
 in tribz annis cum vi. horis q̄tū anni ad p̄h
 cendūm v̄nū diem ex p̄ vii. horis. ex cuius
 addicōe dicitur annus bisextilis vt dicit be.
Et dicit bisextū q̄a semp eo anno q̄ accidit in
 februario bis vi. kl̄. p̄nunciamus vt dicit
 bisextus ex bisse momentis collectus. ex xxx
 enim momentis quibz sol movet in quolibz
 signo v̄tra xxx. dies et xxx. trices colligunt
 singulis annis vi. hore q̄ collete p̄ iij.
 annos faciunt in q̄to anno diem bisextilē
 vt dicit loda. s̄ de hoc q̄t in computo ⁊.

De anno lunari ⁊

Annus lunaris q̄nq̄ dicitur spaciū
 quo luna revoluit ab v̄no puncto
 zodiaci ad aliud punctum quod con
 tinet s̄m quosdam xxxvii. dies ⁊ vi. horas.
 quandoq̄ dicitur annus lunaris spaciū q̄
 voluitur a diuisione v̄s ad diuisionē. vel ab
 illuminationē ad illuminationē et tale spaciū
 sup̄ pat primū duobz diebz ⁊ sex horis. Dicit
 autē luna esse in v̄itu q̄ ita directē t̄sub so
 le q̄ nulla ps sup̄icialit̄ respiciēs nos appa

ret illuminata. tota vero ē illuminata quādo
 videf plena. p̄t diuisionē itaq̄ luna rece
 bit a sole et relinquit eum in aliq̄ puncto zo
 diaci qui reuertēs ad idem punctū non inue
 nit eum ibi quia iam profecit in suo motu.
Unde oportz eam cōsumere p̄ duos dies ⁊ vi.
 horas anteq̄ illum cōsequat. et tale spaciū
 dicitur lunario. q̄nq̄ dicitur annus lunaris spa
 cium cōtinens xij. lunaciones q̄ diuidunt a
 computatōis p̄ sex pares ⁊ sex impares s̄m q̄
 menses sunt pares siue impares. par enim
 lunario resp̄ ondet mēsi impari. impar autē
 pari. **A**nnus ergo lunaris cōtinens xij. tales
 lunacōes cōtinet tricētos liiij. dies. sexies
 autē xxx. ⁊ totidē xxx. dies p̄ficiūt tanta sū
 mā. **U**nde p̄ q̄ annus solaris cōmuni sup̄ at
 hunc annū lunare in xi. diebz qui excessus
 facit etate lune variari singulis annis in kl̄
 mēsi ita q̄ in hoc anno p̄ma ē in kl̄. alie
 mēsis in sequēti anno erit duodecā. **Q**uā
 do autē dicitur mēsis vel annus lunaris embol
 ismalis. **E**t ē embolisimus excrementū anni
 solaris ad lunare ⁊ dicitur ille annus embolis
 malis in quo cadit ⁊ recolligit v̄na lunario
 xxx. diez recollecta ex illis xi. diebz in quibz
 sup̄ at annus solaris lunare ⁊ deo tercius an
 nus embolisimalis quia in illo cōlligitur luna
 cio xxx. diez tribz diebz de sup̄ remanētibz
 ter enim xi. faciunt xxxiij. similis in vi. re
 manētibz alijs diebz tribz. similis in viij.
 annus ē embolisimal' additis illis sex diebz
 ad illos xxx. dies qui ex sup̄ cretencia vij. ⁊
 viij. anni recolliguntur. s̄ ad hoc vt lunario
 embolisimal' viij. anni sit xxx. dicitur. oportz mu
 tuare duos dies ex embolisimali subsequenti
 ⁊ ita p̄cedendum est v̄s ad xij. annū q̄t die
 culus embolisimalis adimplet cōtinens an
 nos xij. omnes ⁊ viij. embolisimalis. **E**mbol
 ismalis enim sunt tercius. vi. viij. xi. xiiij.
 xvij. xix. alij vero sunt omnes. **A**nnus autē
 lunaris maxie obseruacōis ē apud hebreos
 p̄pter qd̄ legalis dicitur quia omnes festiuita
 tes legales s̄m lune arctū ⁊ etate obseruant
 et ideo semp incipit a lunacōe aprilis vt di
 cit loda ⁊ i ero. xij. di. mēsis iste erit v̄b p̄
 ap̄iū mēsiū anni q̄. **U**ret annū autē vsua
 lem seu omniē ⁊ legalē est annus q̄ dicitur
 emergēs q̄ aliquo casu notabili mergente
 tempus subsequens oputat h̄at greci cōpu
 tauerūt tempus a p̄ma olimpia de et cristia
 ni a p̄ma dominica incarnacōis ⁊ sic de alijs
Undē cōgit sepe q̄ medium anni legalis est
 p̄ncipiū emergētis ⁊ cōuerso. et p̄ h̄. multe
 etarietates i biblia ad cōordia reducunt. s̄
 hec de annoz diuisione dicta sufficiant ⁊.

De tempore vernali

Uer est principium anni cuius incipit est quando sol in prima parte arietis consistit contra septentrionem per rectam lineam ascensum deest incipit ut dicitur in parte gemini. v. c. iij. recta autem linea est quae neque septentrionem consistit neque meridie sed ab utroque polo equidistant. durat autem tempus veris versus in fine geminorum quantum scilicet sol discurrit per tria signa quantum unum quod habet suum mensem ad tempus vernalis pertinentem. primus mensis est arietis incipiens a xvij. die marci versus quod in xvij. die aprilis. secundus est tauri incipiens a xvij. die aprilis versus quod in xvij. die maii. Tertius est geminorum incipiens a xvij. die maii versus quod in xvij. die iulij. Est autem vernalis tempus inter frigidum et calidum maxime temperatum inter hyemem et estatem medium quilibet utriusque participatum quoniam saguis tunc incipit multiplicari in corpore animalis et humores qui in vernali frigore coacti fuerant et operati calore vernali moveri incipiunt et dissolvi. Ver autem in suis quilibet temperatum sanissimi tempus est et minime mortiferum ac in firmum ut dicitur aristoteles et galenus in hijs duobus quilibet natura delectatur. quia caliditas est causa effectiva nutrimenti et augmenti. humiditas vero causa est materialis et ideo vere maxime generatur sanguis qui magis est necessarius nutrimento corporis. Si vero naturam suam experit diuisas inducit egrotationes. Unde dicitur amphoteles. Si hyems sicca fuerit et borealis ver vero pluuosum fuerit et austrum. necesse est in estate febris acutas fieri et ophthalmias et diarrhetas maxime in humidis natura ut dicit aristoteles. In hyeme sicci humores per frigiditatem retentur acutur. in vere autem in nimia humiditate distillantur multa superfluitates generantur et per calorem resoluuntur. In estate vero dum calorem non est potens eas consumere putrefacit et sic febris acutas generat et inducit multas alias passiones. Si vero hyems calidior fuerit ver autem frigidum et siccatum necesse est homines in estate egrotare et mulieres pituitas leui occasione ab horte cuius rei assignat galenus rationem in commento dicens. quando corpus pregnantium in hyeme sunt calida et humida tenentur sunt et rara. Unde frigiditas aeris vernalis subito penetrans ab interiora ledit fetum. per frigiditatem enim et siccitatem quae sunt qualitates mortificatorie. mortificatur fetus. Unde fetus mortificatus aggrauatur et vitinacula abrumperit. et sic mulier necessario abortit. verum in super tempus terra diu clausam et per frigus coactam aperit et radices et herbas in terra latentes producit floribus et herbis terram renouat

Aues ab garriculis et amoris sollicitate et induit et miro decore omnem terram sufficienter induit et renouat. Unde ver dicitur a virore vel vigore quia tunc herbe et arbores virescere incipiunt et frondere. tempus veris est tempus agriculturalium et laboris. tempus leticie et amoris. Vernali tempore omnia videntur letari. nam terra viret. silua frondet. prata florent. celum splendet. mare quiescit. volucres vociferant et nidificant. et omnia que in hyeme videbantur mortua et marida vernali tempore renouantur. Unde serenitas aeris vernalis vocatur a maris iouis. Aque vero vernalis temporis minus sane sunt ad bibendum. quia a vaporibus tunc resolutis ingrossantur et a raris et alijs vernalibus tunc temporis semen proicientibus inficiuntur. Et ideo si necesse fuerit eas bibere consulit constantinus ut primo decoquantur ut sic per ebullitionem subtilentur et purificentur.

De estate

Estas calida est et sicca cuius incipit est cum sol fuerit in prima parte canceri et tunc est sol in maxima eleuatione quam ad nos et iam paulatim incipit descendere versus quod in fine virginis. Et habet estas tres menses sicut et ver ut dicit aristoteles. primus mensis est arietis a xvij. die iunij versus quod in xvij. die iulij. Secundus est cum sol est in leone a xvij. die iulij versus quod in xvij. die augusti. Tertius est cum iam in virginem descendit a xvij. die augusti versus quod in xvij. die septembris. ut dicit aristoteles. ergo estas vernalis et sicca colore generantur corpus sol tempore estiuo summa gradibus ascensione. Oppositumque capitibus nostris directum et fortiter in corporibus nostris sicut et alijs inferioribus fortissimum impunit accionem. Unde et superflua in hyeme coadunata dissoluitur et diluit. Si vero estas suam temperatam experit infirmitates calidas et siccas generat et inducit. osuevit ut dicit aristoteles. dies longiores sol efficit et noctes breuiores fructus et flores ad maturitatem producit. Nam vernalis caliditatis sue tunc intente. humores in fructibus tunc digerit et digestos eis incorporat et coniungit. quod vero superfluum est deficit peritus et consumit. terram rimosam et cauenosam reddit. Nam calore suo humiditas partes consumendo destruit. siccitate vero sua partes terrestres comprimere et coniungit et sic aperit terram atque findit. Consumtis ergo partibus aqueis que fuerunt causa coadunationis partium et coactionis necesse est ut pars a parte diuidatur. et sic scissum in partibus terreis efficiantur. Unde et loca paludosa aqua tunc consumendo deficit et exasperat et indurat

Procolas ptes aialiu caloris sui subtilitate subintrat et humore subcutaneu dissolueno sudore puocat et sic qd e supfluu adnichilat et euacuat per poroz ecia apcione fit spirituu epalacio et substanciai humiditatis euaporacio et ideo vires debilitat et eneruat ex vtra q; qualitate sua colera excitat et inflamat et ideo febrile caloz generat et augmentat apes mellificantes suis floribz eas reficit et faciat nocturnis tpiibus roze geneat et herbaru super iace ne diuino estu auelcat rigat et humectat Estiuo tpe aues canoze marie vascifant et modulant eciam ad pullificandu filuertes volucres maxime animant

De autumno

Autumnus ab augendo est dictus eo qd tunc tpiis fruges et fructus potissime habundant in horreis et augentur. Omnes ei anni labores et fructus recolligit in horrea et eponit. Et ideo in fabulis nutritici iunonis opant ratione fertilitatis ut dicit ysidus. Nam sollicitos et negociosos circa fructuum collectione homines reddit. agros a frugibus et arbores a fructibus cebatas reddit. siccitate et frigiditate sua frondes et folia mortificat et deicit. terram sterilem efficit et vim germinatiu ampuat et prescindit. Est itaq; autumpnus frigidus et siccus. humoris melancholici frigidus scilicet et siccus generatiu autius inciu est cu sol prima pre libere intiat. cu sol e in recta linea scilicet in equinoctiali cu a septentrione in meridie eque distat. h; aut tempus autumpnale tres menses sibi deseruientes ut dicit aristoteles. Primus incipit quoniam sol est in libra a xvij. die septembris vsq; ad xvij. die octobris et tunc incipit sol plus declinare in meridie. Secundus mensis est in quo sol est in scorpione a xvij. die octobris vsq; ad xvij. die nouembris. Tertius est cu sol e in sagittario scilicet a xvij. die nouembris vsq; in xvij. die decembris ut dicit aristoteles. Autumpnus in suis qlitatuibz veri est otarius et ideo multaru infirmitatu et pessimaru est generatiuus vni ypo in amphoz. In autumpno acate accidit infirmitates et mortifere. Sup que loca dicit galenus pestilencie est ceteris tpiibus et in multis illaudabilis. Primo propter mutabilitate tpe potis. nunc enim e caloz. nuc frigus. scdo qa cu fit post estate inuenit multos humores intensos ex caloz prece dente quos reparat frigus autumpnale ad interioza et non pmitte eos exire qui putrefiunt et induant pessimas passiones ut quartanas et febres vix curabiles. Et hoc quia autumpnus frigidus est et siccus et inordinatus. Et ideo in autumpno ni

mia siccitate a qua summe substancialis humiditas corpora efficiunt debiliora propter inequalitate vero aeris pori nunc subito aperiantur nunc subito obstruuntur. Unde fit calidaru siccitatu retentio quas cu vltra non possit pellere multitudine et acumine materie passionis mortifere subsequuntur. pthificis aut autumpnus maxime e no ciuus quia frigiditate et siccitate sua pulmonem de siccitat et tumescit ad modum papiri id est pthificos valde ledit

De hyeme

Hyems ab eundo est dicta eo qd tpe hyemali solet ire et volui sol in breui circulo qd in estiuo. Unde breui dies efficit dies et noctes longiores ut dicit ysidus. Est aut inciu hyemis scdm aristoteles cu sol est in prima parte capricorni et e finis desensionis solis in meridie et iam paulatim incipit ascendere contra septentrionem. H; ecia hyems tres menses sibi deseruientes. Primus est in capricorno incipiens in xvij. die decembris vsq; in xvij. die ianuarii. Scds est cu sol e in aqurio a xvij. die ianuarii vsq; ad xvij. februarii. Tertius mensis est quoniam sol e in piscibus et incipit a xvij. die februarii vsq; in xvij. die martii ut dicit aristoteles. Est aut hyems frigida et humida fleumatis nutritiua magis tamen dicitur frigiditas quam humiditas quia magna fit aeris et aque obstrictio et obrelacio propter miniam solis elongationem ex qua frigus non modicum tunc tpiis generat. vnde hyems estati penitus est otaria. Et ideo oia viuencia et nascencia beneficio estatis rigore hyemali mortificantur et estatis preterite vestigia in hyeme penitus annullantur. niues et aquaru multitudines in hyeme multiplicantur. ta via qd semite lubrica et luto se in hyeme efficiunt. potest tere glaciali frigore obstruuntur omnium corporu vmbre in hyeme plus quam in estate. plouantur. Poris terre clausis in superficie exteriori corpora infrigidantur. Interius tamen partes calide fugientes dominante frigiditate maggerant et ideo aque puteales et fontane in hyeme sentiunt magis calide quam in estate. qa caloz naturalis fugiens otaria sibi aeris frigiditate interiora petit et in venis puteoz et fonticu se includit. et ideo propter calois presenciam aque in fonte vel in puteo non gelant. Item hyemalis asperitas homines efficit pigros et desides ad opandū. Merui enim obstruunt frigiditate otarunt quodammodo et coarctant. propter quod membra ad opandū ita de facili non laxant. Itē ex frigore hyemali claudunt pori et reuocato calore naturali ad interiora virtutes animales otarunt propter quod

excedat appetitus & plura necessario cibaria
pl⁹ q⁹ in alijs tybis requirunt Vñ p^o i amp⁹
ventres hyeme natura sūt calidiores & sōpm
lōgissimi In hijs ergo horis plūs oblatōes
dande sūt calō ei ē mult⁹ & mltō indig⁹ nu
tāmto &c. Itē qñ hyems suas excedit qñta
tes & vārie passōes in corpōib⁹ generāf. mul
ti em hūcces clausis poris in cōiūtatōib⁹ cor
poris agg⁹ egant qui nō inueniētes viā eua
porōis calefiūt & putrefiūt. ex q̄ necessario
infirmitates vārie p^ocreant⁹.

Mensis ē nomē gr̄cū & de lune noīe
tractū. luna ei gr̄co sermone mene
wa². nā ap⁹ hebreos mēses legitū
mi nō ex arsu sol. s⁹ ex lune motu nūcipant⁹
Egipci autē p^omi p^oter velociōē lune arsu
nomē mēsis p^omo ex sol arsu inueniūt qm
tardior solis motus facili⁹ poterat p^ophēdi
vt dic⁹ yf⁹. Est autē triplex mēsis sc⁹; solais
q̄ diu sol moxat in vno signo pagādo. et ē
vsualis illō spaciū sc⁹; die⁹ q̄d in nōis marcū
logijs cōtinet. Et ē mēsis lunaris sc⁹; spaciū
quo luna recedit ab vno puncto firmamētū
redies ad idē punctū & cōtinet m se. xxvij. di
es & vij. horas. Nā luna moxat p^o duos dies
in q̄libet signo & bisse hore. ex eo vero q⁹ mo
xat in q̄libet signo per duos dies cū sint. xij.
signa. habent. xxiiij. dies. ex eo vero q⁹ mo
xat per. vi. horas creāt tres dies qui predic
ti s. xxiiij. dieb⁹ aduētū faciūt. xxvij. xij. ve
ro bisse spaciū supplet vnus hore integ⁹ ex
q̄ p^o; q⁹ luna citant zodiacū a pūctō ad pūc
tū p. xxvij. dies & vij. horas. Alio mō sum⁹
mēsis lunaris pro luna cōdē vt p^o; in anno lu
nari. quere sup⁹ Cōtinet itaq; mens. iij. sep
timanas. septimana. vij. dies naturales. di
es. iij. q̄drantes. q̄dras. sex horas. hora. iij.
pūcta. punctū. p. momenta. momentū. xij. vn
cias. vncia. m. xxiiij. athomos. athom⁹ vlti
rius nō diuidit⁹ p^oter sui breuitatē. Sūt autē
mēses. xij. vsuales. q̄ p^omus die⁹ ianuari⁹
a iano dictus cui sūt cōsecratus. q̄a vt dic⁹
aug⁹. gentiles credētes ianū dūcē quēdam
deū eē in hijs kalēdis eū plurimū venerabā⁹
& ei duas facies figurabāt vnā post se & aliā
an⁹. q̄a erat termin⁹ anni p^ocis et principiū
sequētis. Q^odo autē dic⁹ ianuari⁹. eo q⁹ sit
limes et ianua anni. Vnde bisomnis ianua
depingitur vt anni introitus et exitus de
monstret⁹ vt dic⁹ yf⁹. Depingitur autem
omēdēs et de cypho bibens. q̄a tūc aialia ha
būdancōē dū copiā erigūt & requirūt. q̄a
tūc t^opis. p^oter subintiacōē calōis ad iteriora
maxime viget appetitus. Iste etiā mēsis h⁹
noctes longas horaz. p. vi. & dies breu⁹ zēs

horaz sc⁹ & viij. **De februario**
Februarius est februius a fe
bruo idest plutone dictus cui mēsis
ille fuit antiquitus cōsecratus. nam
ianuariū dijs sup⁹ ixiō. februariū vero dijs
inferi xibus. anti⁹ quis erro⁹ gentiliū conse
crat⁹. & ideo februius a februo idest plu
tone deo infernoz est nominatus. Est autē mē
sis pluuiofus valde & aquosus p^oter vapo⁹
eleuacōē; q̄a in pluuas resoluunt⁹. & idē dic⁹
sol tūc esse in aq̄tio p^oter aquaz inundacōē;
Deping⁹ autē februius sener ad ignē vñ
des p^otes calefaciēs. qui a tūc t^opis maxime
viget frigus. p^oter diuturnā solis elonga
ciōē que p^ocessit. In t^o autē omnes mēses
februius mensis ē minimus. quia non ha
bet nisi. xx. viij. dies q̄a non est bisextus. in
bisexto autē habet. xxij. die⁹ aut februi⁹
apud hebreos sabbath. ap⁹ grecos penticos
aius nor habet. xiiij. horas. dies vero. p.

De marcio
Marcus mensis dic⁹ marcius a mar
te romane gentis actōē appellatus
Vel ideo sic est dictus. eo q⁹ tūc ani
mācia ad mas & coitū moueantur vt dic⁹
yf⁹. Dic⁹ autē marcius apud hebreos mē
sis ad ar. ap⁹ grecos vero vocat⁹ distan & h⁹
xxi. dies nor autē h⁹; h⁹as. xij. dies. xij. In
mense em marcio est equinoctiū venale. so
le inter septentrionē & meridiē mediā lineā
tunc tenentē. Et ideo in mēse marcio apim⁹
poti terre atq; humores incipiūt ascendē tā
in aialibus q⁹ in herbis & arborib⁹. vñ mar
cius depingit tanq⁹ vñitor vel oetolanus q⁹
tunc est tempus vt sup⁹flua vitib⁹ & alijs
arborib⁹ amputent⁹. In marcio autē ē temp⁹
valde inutile & instabile. & ideo tunc t^opis fa
cillime corpa hominū alterant⁹. Aque autē
marciales sūt minus sane ad bibendū. quia
tunc ex seminibus pisciū & marz potissime
inficiuntur sole in principio marcij in medio
signi pisciū existēt.

De apelli
Aprilis mensis est aprilis qui ap⁹
hebreos dic⁹ hiar. ap⁹ grecos vero
dic⁹ penticos habent. xxx. dies ai
tus nor habet horas. p. dies. vero. xiiij. Dic⁹
autē aprilis q̄si aprilis. q̄a tunc omnia a p^o
riunt & tunc germina. fl⁹ zēs & folia de terra
et arborib⁹ egrediunt⁹. Et ideo aprilis depin
git gestans fl⁹ zēs. quā in illo mense mōpit
terra decorari floribus ac vestiri. Vel aprilis
dic⁹ quasi affrondis. ab affron quod est
semen. quia tunc aptis porio terre sūt arua
apta seminacioni & azriacūre. sol: circa me
diū marcij signū tauri subinante.

De quarto mense :

Quartus mensis est maius siue maius a mala matre mercurij dicitur. vel dicitur a maioribus natu qui in republica sunt maiores. vel dicitur maius a madefactione pluviarum quia tunc temporis coeunt plades et hyades et alie stelle pluviales que virtute mittunt pluvie et rores ad seminum iactorum in adfectione et irrigacione. Hic mensis apud hebreos dicitur stabar apud grecos autem dicitur antimoseos habens dies xxx. non vero eius habet horas vii. et dies xvi. Est autem maius tempus amenitatis amoris et iocunditatis. Tunc enim maxime vociferantur et gaudent aues. Tunc ad bella prebunt reges. in maiopata rident et flores. hie videntur et omnia fore amantia mouentur ad gaudium et amorem et ideo sol dicitur in medio maii intrare signum gemini non quia propter temporem aeris et amenitatem temporis iocunditas in hominibus geminat. Unde maius tempus est solacij et deductionis propter quod depingitur iuuenis equitans et gestans volucem super manum :

De mense sexto :

Sextus mensis dicitur iunius a iunioribus dicitur eo quod populus romanus in tentorias iuniorum et seniorum fuit dicitur ut dicitur psalmus. Est autem mensis iunius finis veris et principium estatis. et dicitur apud hebreos thebach. apud grecos vero deseos habens dies xxx. non vero habet horas vi. dies vero xvi. Est autem mensis solstitialis quia in eius medio intrat sol in cancerum. tunc autem calore solis humores in radicibus desiccantur omnia tendunt ad maturitatem. et ideo depingitur secans fenum quia fenum in pratis tunc temporis sunt maturo :

De septimo mense :

Septimus mensis dicitur iulius a iulio cesare sic dicitur quia in illo mense fuit natus. vel ut dicitur tunc temporis fuit ad impium sublimatus. Dicitur autem apud hebreos amil. apud grecos panemos. Habet autem dies xxxi. cuius dies habet xvi. horas. non vero vii. Est autem mensis iste feruentissimus quia in medio istius mensis sol incipit esse in leone et incipiunt dies caniculares. et ideo tunc ex sole tunc etiam ex calido signo et calidissimo sydere fit excessus. tunc temporis in calore tunc etiam intenduntur passionibus omnes calide passionibus. et est tunc tempus maxime discutiens medicas ex nimio calore a vitio in radicibus subintrare et in humore summere segetes maturescit. Unde iulij depingitur cum falce segetes et falcantem quia tunc est tempus agrorum mensurandi.

De octavo mense :

Octavus mensis est augustus ab augusto cesare nuncupatur. qui apud hebreos dicitur ebal. apud grecos ioc. habens dies xxxi. cuius non habet horas x. et dies xii. In hoc mense fruges in herrea colliguntur. et ideo depingitur cum flagello tritum tante. denudat terram a frugibus et spoliat. et ideo dicitur sol in medio augusti signum virginis subintrare. sicut enim virgo sterilis est et infecunda. sic terra est quasi sterilis quando a suis fructibus est ablata :

De septembri

Septembris est nonus mensis sic dicitur quia est septimus ab ymbre tempore scilicet a marcio qui solent ymbres mundare. et dicitur apud hebreos tarfa. apud grecos coros habens dies xxx. cuius non habet horas xii. et dies xii. In isto enim mense fit equinoctium autumnale. nam in eius medio sol incipit signum librae. Est autem mensis iste finis estatis et principium autumnum in quo vinetia fit matura. et ideo depingitur tanquam vinetia in racemos colligens in corballo. Est autem mensis iste mutabilis et instabilis cuius calor in principio est intensus. sed in fine remittitur et tepescit iam frigiditatem sapiens autumnalem. fuit autem mensis iste apud hebreos valde celebris et sollempnis. nam apud eos dies septimus mensis vii. et annus vii. in summa veneratione habebatur :

De decimo mense :

Decimus mensis est october quia ab ymbre est dicitur qui apud hebreos dicitur marion. apud grecos pybeos. huius dies xxxi. cuius non habet horas xii. dies vero x. qui in principio sui adhuc est calidus sed in fine forti frigore corpus pungit et ideo in eius medio sol dicitur intrare signum scorpio nis qui est vermis facie blandiens et cauda pungens. Hic mensis quia naturaliter est frigidus et siccus terram desiccatur et eam ad susceptionem seminum disponit et habilitat. Unde tunc temporis semina hyemalia glebe commendantur et ideo depingitur in similitudinem hominis seiantis.

De undecimo mense

Undecimus mensis est november sic dicitur quia ab ymbre nonus est. apud hebreos dicitur tasleu. apud grecos dyos habens dies xxxi. cuius non habet horas xvi. dies vero vii. Hic mensis frigiditate sua penetrat ad interiora et guttur lebit corpora. et ideo in ipsius medio dicitur sol signum sagittarii subintrare et siccitate et frigiditate sua ostendit et desiccatur et dicitur arborum folia

porcos eadē in animalibus claudit et recolle-
tis humoibus intinseus eos congelat et
opungit. Et ideo tunc temporis aialia may
ime porci multū impingunt. ppter quod de
pinguit cūstias quecūq; perueniens et glan-
dibus reficit porcos suos. **D**e decem

Decembris duodecimus mensis est
sic dictus quia ab ymbre marchij
decimus Marcus quidē est mensis
pluviosus. hic apud hebreos dicit thubeth
apud grecos epileos habens dies .xxxi. cuius
non habet horas .xxij. dies vero sep. **H**ic
mensis est solstitialis quia in eius medio
sol ingreditur signū apriocorni quando est a
remotis de nostro habitabili q̄ non potest
a nobis plus aequaliter elongari. tunc cir-
culi meridionalibus incipit paulatim reuer-
ti. et ascendere per circulos boreales. Est autē
finis autumnii et principii hyemis que se ex-
tendit vsq; ad .xv. diē marchij. ubi incipit
tempus veris. Et hoc mēse ppter asperitatem
frigoris sunt altitia et animalia domestica
multe quiescunt et parui motus. et ideo pluri-
mū impingunt. vnde tunc temporis inter-
ficiunt potissime et mactant. ppter qd̄ depin-
gitur tanq̄ arctifex qui cū secura peruenit et
mactat corpus suū. Ex hijs em̄ duodecī men-
sibus perficitur annus tā solaris q̄ lunaris.

De ebdomada et diebus.

Ebdomada sū septimana a septē di-
erū numero ē vocata. cuius explicat
ōne mēses anni et secula p̄gan. Ab
eodem em̄ die incipit et in eodem terminat
cuius partes sunt dies artificiales et natura-
les. Sunt dies dicti a dijs. quorū nomina
quibusdā sideribus sunt ab antiquis conse-
crata. Primū soli ascripserunt qui princeps
est syderū et dominus planetarū. et ideo dies
dominica nuncupat. que p̄uilegiata est in
multis. quia in die dominica mūdus est cre-
atus. et in eadē dominus natus fuit. et in eo-
dem dijs resurrexit. et in eadē etiā dominus
misit sp̄itū sanctum. **S**ecūm diem ascripse-
runt lune. que soli in magnitudine et splendo-
re proxima est. **T**ercū autem marci et sic
de alijs. **D**ierū autē alius ē egiptiaca. alius
non. **E**giptiaca est dies ille in qua misit
deus plagam aliquā in egiptū. Unde cū sint
viginquatuor dies egiptiaci. p̄ q̄ plures
misit deus plagas super egiptios q̄ decem
que inter ceteras magis sunt famose. **N**onū
tunc autem in kalendario ecclesie. non quia
aliqd̄ sit in illis plus q̄ in alijs omittendū
sed vt miracula dei ad m. m. xia. redamur.
Dierum alius est artificialis siue pluvialis

alius est naturalis. **A**rtificialis est spaciūm
quo volūtur sol in nostro emisferio ab oriē-
te ad occidentē. et dicitur artificialis. quia
quasi artificio diuersificatur scdm̄ diuersos
fuit clymatū et regionū. **N**aturalis est spa-
ciū quo sol volūtur ab oriente per occidentē
in orientē. et talis dies continet horas vigin-
tiquatuor. **A**rtificialis vero dies continet in
equinoctio duodecī horas. In alijs vero tem-
poribus plus vel minus scdm̄ diē in cremen-
tū vel decremen-
Dierū autem alius nomi-
natur a kalendis. alius ab ydibus. alius
a nonis. **P**rimus autē dies mensis dicit a
nomine kalendariū. a kalon qd̄ est voc. q̄a
tunc solebant mee. atores ad nundinas con-
uocari. et erat festū solempne quod vocatur
festū neomenie. id est noue lune. quia tunc
luna videbatur esse noua. **N**one dicitur
quasi nundine. quia tunc nundine mchoa-
bant. **I**dus em̄ i. xem est quod diuisio. quia
tunc nundine diuidebantur. **E**x quo patet
triplex diē differentia scz kalendis depu-
tata ad celebrandū. nonis attributa ad ne-
gociandū. ydibus statuta ad credendum a
nundinis et ad p̄pria reuertendū. **D**ies autē
naturalis constat ex viginquatuor horis
quibus sol circa terrā aptu sit. namēti
circūter. **C**uius partes sūt q̄d̄as. hora. punctū
momentū. vncia. athom. **E**st autē quadās
q̄ta pars diē naturalis scz spaciūm sep. horarū
hora em̄ sexta ps ē q̄d̄as. i. vici. ma. q̄ta
pars diē natural. et dicitur hora q̄ta et fina-
lis ps t̄pis. si ut hora dicitur q̄m̄itas fluuij
sū maris vt dicitur y. h. d. punctū ē q̄ta ps horē
momentū ē dēca ps punctū siue q̄tagesima
ps horē. et dicitur momentū q̄m̄ minimū atq;
angustissimū t̄pus a motu siderū nūcupatū
vncia autē dicitur duodecī ps momentū. atho-
mus est q̄tagesima a septē pars vncie. et di-
cit athomus q̄m̄ si diuisione. q̄a vltra atho-
mū nō recipit subdiuisionē. **D**ies itaq; ē il-
luminacionis a sole receptiua. et luminis re-
cepti ad alios diffusiva. vñ dies a dian gre-
co dicitur. **E**st autē dian idem q̄ claritas vt
dicit y. h. d. **I**te dies mensū annoꝝ et tempo-
rū est descriptiua et distinctiua. **O**mnia em̄
tempoꝝ et seculorū curricula diērum numero
aputantur. **I**tem scdm̄ accessū solis et recessū
est dies breuitatis vel magnitudinis recep-
tiua. **E**t ideo propter solis elongacionem a
nostro habitabili in hyeme est breuissima
in estate autē longissima. q̄a tunc sol nobis
vicini appropinq̄. **I**te siderū et corpoꝝ supio-
rū ē dies occultatiua. q̄a q̄to dies ē clarior
tanto stelle a nris aspectib; ampli' elongantur.

Inim infer colores et rerū visibiles formas est dies discretiva nam figure et forme que de nocte latent de die patent vt dicit beda. Item diei p̄sencia auiū lucis est letificatio in ortu em diei gaudent et cantat aues. In viatoribz est dies securitatis et pacis tributuā que latronibus inimica est et timoris in cassua. Latet es em de die timent. In diei claritas ē tenebrositatis noctis euacuatio et iph̄ innēbiatē successiua et q̄nto nōp̄ p̄cedēs magis tempestuosa est et turbulenta tanto ē succedētis diei p̄sencia magis grata. In dies est status sui inuatiua. crescit em cōtinuē vel decrescit et q̄nto plus decrescat et abbreviat in hyeme tanto plus in estate prologa ē. In dies est a corpore et sompno lencia excitatio nam dies exercitio et labori hominū deputat et q̄nto plus dies declinat restus finē tāto sapiēs op̄ati ad p̄fectiōez diurni op̄is plus conat vt dicit gregori.

De auroa :

Auroa finis ē noctis p̄cedētis et diei sequētis p̄ncipiū et dicit auroa vt dicit p̄s. q̄si auroa hora eo q̄ rutilante ab modū auri diffundit colorē. Unde et sol in auroa a grecis crisodomas id ē auri domus appellat nam radij eius splendētis aureas comas demonstrat. vel dicit auroa q̄si auroa rōas eo q̄ in auroa ros generatur ex cuius hume etacōe infundit terra et aeris caliditas tempas. Auroa lumen a sole imp̄trat clarior ē ipsa nocte. h̄ obscurior claro die aues mundas et diuenas ad volandū et cantandū excitat noctenas aut fugat in ortu aut auroe flores p̄mo clausē ap̄uunt et hec be q̄ estu p̄cedente marcescunt in auroa eriguntur. vices animales in auroa ofoz tanē et animalū ezitūdines alleuiant et diminuunt. In auroa autē humoz sanguine p̄ncipalit̄ dominat. Unde p̄m ost. auroa vsqz ad terciā p̄mitat naturā v̄ris. meridies estatis hoc a vesp̄ra tempis autūpnalis. nōp̄ v̄ro hyemis q̄litatez assimilatur in auroa p̄pter dominū sanguinis sompnus dulcis ē et salubris. tunc etiā tempis maxime galli ad v̄ciferandū cōd̄ cantē. Dicitur autē lucifer in auroa et orientis sol p̄sencia nunciatur esse p̄mia et vicina. Auroa a tenebris ind̄pit. h̄ v̄s ad p̄fectionē luminis p̄ficiet et procedit. Variat autē in ortu solis colorē suū. Unde nunc croceū nūc purpureū nūc aurū p̄tendit colorē. Accidit autē hec varietas ex diuersa q̄litate vaporū vel nubū in quibz modis fit depressio solariū radij vt dicit beda. Nimia autē sermitas in auroa cum radijs

solaribz directis ortu austrū signū est future tempestatis vt dicit idē beda. Item autē ē auroa et diluuiū sic autē dicit q̄a ē diei luci dū et lumine sū p̄ncipiū. Est em diluuiū p̄m p̄s. terminatio noctis et inchoacō plene lucis. alleuatio infirmitatis. exp̄dicio ab inimicis. In diluuiū autē fugiunt hostes et latrones vt idē dicit. idē ē mane qd̄ diluuiū. nam mane est lux plena et matua. et dicit a mane qd̄ est bonū eo q̄ luce nichil ē melius vt dicit p̄s. Est autem mane p̄ncipiū laboris et finis dormitacōis tempus solitarietatis et p̄fecte celebratē digestiōis paulaci nocti finē ip̄onit. et cito transit rerū q̄litatez et sp̄s et figuras postendit et p̄cludit.

De meridie :

Meridies ē dicta quasi dies media nam in meridie in medio celi videt consistere sol et in medio p̄cto int̄ ortū et occasū existens videt equalit̄ ab v̄troqz tūc distare. vel dicitur meridies quasi media dies quia purior et clarior est quando sol de medio celi rutilat et totū orbē pari illuminat claritate vt dicit p̄s. Nec hora calidior est et siccior et in suis q̄litatez est similior estati et hoc accidit p̄pter quatuor scilicet p̄pter directam solis ad capita nostra oppositiōē. p̄pter radij solarium reflexiōez et p̄pter directam duplicatiōem et p̄pter radij sp̄ssitudinem et eoz ofractionem. p̄pter linearum angustiaz sub quibz radij coartat. Aer etiā tunc temporis p̄pter multiplicatiōez et concursū radij xū maxime calefacit et ideo amplior tūc calor in istis inferioribz generatur. In meridiana autē hora v̄mbra v̄niū autū h̄ corporis est breuissima et a meridie versus septentrionem tunc reponit est ex tensa et quanto sol plus recedit a meridiano circulo tanto obiecti corporis v̄mbra ampliū elongat vt dicit beda. In meridie flores et herbe ardescunt. h̄ fruges et fructus potissime maturescunt. animalia loca v̄mbrosa p̄pter solis feruorem q̄runt et in suis latibz requiescunt. In meridie animalia venenosa sicut colubri et serpentes plus ledunt quia venenum suū facilius tunc effundunt de mane etiā p̄pter frigiditatem nocturnā p̄cedentē rigescunt. et h̄o in eis vis veneni ofopitur. h̄ in meridie calefiunt. Unde tunc ad pungendū et vitus veneni infundendū forcius inardescunt. Unde in feruore meridiano aūnas exeunt et calefactionis ḡcia soli se exponunt vt dicit p̄s.

De vesp̄ra :

Vesp̄ra a vesp̄ro stella occidentali ē dicta. vesp̄rus enim est stella q̄ solē

occi dētem seq̄t̄ et tenebras seq̄t̄es comitat̄
 vt dicit phid. w̄tur at̄ vesp̄ serū a ianuis sic
 ctū q̄ndoe in v̄it vesp̄a foras sc̄a ē vt oīa
 i domo maneāt tuōia. et di. ecā crepusculū
 i dubia lux q̄ndoe inter lucē et tenebras dis
 cernere nō ē certū vt dicit id̄ in vesp̄ere igit̄
 dies finit̄ et solares radij a terre superficie sub
 trahūt i minere vesp̄a vmbre corpm̄ maxie
 p̄tēdunt q̄ oīa solē a p̄te suēt̄ p̄pter solis
 absentiā in se claudūt. pori ecā corpm̄ q̄ ex
 calore diurno a p̄ti suēt̄ p̄pter remissionē
 caloris in vesp̄e ostēgūt̄ epalacōes et fumosi
 vapōes q̄ materia sūt nebule et nub̄is vesp̄o
 tēpe resoluūt̄. hōies et aīalia et ecā vlucres
 p̄pter resoluōē sūo sicut̄ in eoz̄ corpm̄ et ab
 sompnū et do m̄itacōē tūc disponūt̄ aues noc
 turne sicut̄ bulenes et nocte de suis latibilibus
 ab sua pascua p̄tenda tempore vesp̄ertino
 egredūt̄ greges a pastorib̄ pascuis ēductū
 caulis et alijs ouū receptaculis recolligunt̄
 lupi a canib̄ in vesp̄ere vix discēnūt̄. vigi
 les et custodes p̄pter latronum insidias et
 hostiū insulais in muris et turrib̄ statuant̄
 in vesp̄ere aut̄ laborantes remunerant̄ et qui
 etiā p̄ponuntur.

De nocte.

Nox a nocendo est dicta eo q̄ oculis
 nocet nam oculū p̄uat a sua perfecti
 one sc̄; ab actu vidēdi. occultat̄ em̄
 rerum coloris i quib̄ oculis delectat̄. causa ē
 autē nox ab vmbra terre cuius in vesp̄ificio
 intercipit a nobis solares radios et impedit
 ac tollit a nostris aspectib̄ visū solis. Est
 autē nox frigida et humida q̄ntatib̄ h̄icis
 similia et ideo q̄eti aīaliū v̄tū ē agna et
 op̄a s̄ni natūaliū effectū necessaria. V̄t nox
 ē tēpus dominicōis et q̄etis vt v̄tutes q̄ p̄uigi
 lias diurnas d̄stāct̄ et disperse suēt̄ delibe
 rate bene ficio noctis q̄escat̄ et coadunāt̄ et
 sic coadunata e s̄ortē ne nox p̄pter solis ab
 sentiā esset penitus in decora. itella cū fulgo
 rib̄ illustrat̄ vnde ex stellaz̄ motu noctis te
 nebrōsitas m̄o m̄ et v̄ctis aīes et p̄cess̄
 et discēnūt̄ aeris ecā nocturna densitas
 temperat̄ vt dicit albu. et ideo in nocturnis
 tenebris ambulātis vel nauigantis defaūli
 deuiant̄ nisi eorum via p̄emoū et siderum
 situm dirigatur. omnes in firmitas plus ex
 tēditur generalit̄ nocturno tempore q̄ diu
 no et paciens. de nocte plus q̄ de die aggra
 uatur. per gallorum cantum finis noctis p̄
 dicitur et aduentus future diei p̄nunciatur
 nox ecā secundum ep̄ubias militates in
 quatuor vigilancium ordines distribuitur
 vt dicit bed. nam primi vigilat̄ in noctis

osticino. secūdi in osticino. terciū in media
 nocte siue ipsius noctis in tempore. q̄eti in
 gallicino. Omni em̄ tēpore i castris vigilāt̄
 et ep̄ubāt. q̄a semp̄ inueniūt qd̄ formidāt
 vt dicit idē sup̄. lu. xij. p̄ter hec nox est ex se
 horrois et timoris maissua. fantasmata et
 illuōnū cōtēta. plura em̄ fantasmata occur
 rūt de nocte q̄ de die. plures ecā occurrunt
 do m̄itacōib̄ de nocte q̄ de die vigilātib̄ fan
 tasie sic dicit̄ ibi silta passa sū p̄ visū p̄pter
 ipsū math. xxvii. Nox ecā est obelacionis
 et ifectiois aeris iductiua. tāta em̄ de nocte
 fit ex fumis et vaporosis epalacionib̄ aeris
 immutatio et ifectio q̄ v̄p̄ animācia viueēt
 nisi luna et sidera suo motu oīa huius maliciā
 obuiat̄ vt dicit albu. Nox ecā ē illoz̄ que
 claritate diei occultant̄ manifestata vt patz̄
 s̄ida de eie latent de nocte v̄to lucēt̄. H̄mū
 dorū animalū est nocturna. nā aper et alie
 fere siluestres de die in suis foueis et antia
 latitāt. de nocte v̄to p̄ vineas et agros ena
 gari non cessant. Audacie et securitatis male
 ficijs est sepius p̄stitiua. Nam de die dep̄
 hendi timēt latrones et fures qui nocturno
 tēpore ad omne flagitiū sūt audaces vt dicit
 greg. h̄ata tēp̄tatis nocturna mora p̄ti
 clianab̄ in mari est maxime nociua q̄a oī
 nox naufragiū patientib̄ superuenit euadē
 di loais a iari vix occurr̄ vt dicit gregori.
 Tocius medietatis vite humane ē nox ihen
 sibiliter p̄sumtiua. tantū em̄ temporis cōsumi
 mus dormiendo de nocte q̄tam de die in vi
 gilando. Vnde nox subtrahit quo ad laborem
 partem magnam vite nocte vt dicit gal.

De sabato.

Sabatū est principium septimane
 festum quod ab celebrandum ideo
 in die. vii. fuit a domino institutum q̄a
 die. vii. requieuit do min⁹ ab omni opere q̄
 genit⁹. Vnde apud hebreos ita p̄ualuit
 hec solemnitas in tātum q̄ nullū opus sce
 r̄ile sabatis fieri p̄mittebatur. p̄mo in sa
 batis seruus et ancillis et animalib̄ et um
 tis requies fieri iubeat̄. Ignis in domibus
 iudeorum in sabatis non accendebatur. Ci
 bus in die sabati necessarius in die precedē
 te preparabatur. Culdorib̄ indumentis po
 pulus in sabatis ornabatur. Ianciorib̄ cib̄
 et epulis om̄niter populus in sabatis v̄
 batur. Templum oracionis gracia plus q̄
 in alijs diebus frequentabatur. Alcaria sa
 crificijs maioribus et obelacionibus pingui
 oribus semper in sabatis amulabantur.
 Rex in sabatis semper populus a sacerdoti
 bus exponebatur in eorum synagogis. Cā

Cantus ad psalmodia solemniter ag. bat.
 ois discitur et euagacio populo phitebat
 Unde iter sabbati spaciu tantummodo mille
 passuum vocabat. plus ei ambulare in sabbata
 tis illicitu putabatur sicut dicit gloria super
 actus aplos. Arma sumere nisi solu p. deten
 sione legis non debebat. vt p. machab. ij.
 In quiete igitur sabbati quies animi fig. ra
 batur. violator sabbati in mra in terra iube
 bat vt p. in illo q. colliges ligna in sabbato
 iuente dno lapidibus fuit a p. interfectus

De neomenia. Neomenia idem est apud hebreos q.
 noua luna. Et erat solemnitas in
 kalendis mensium ad honorem dñi qui
 renouat oia instituta. Quod ei fecerit gentiles
 in p. ap. mensium ad honorem Diane et iuno
 nis. fecerit hebrei in klis mensium ad honorem
 creatoris. Et ideo p. mensium dicitur ka
 lende quasi colende vt dicit p. h. vel dicitur
 a celo quod est wo latine quia tubis et
 buccinis hec solemnitas pronuntiabatur et
 clagore buccine populus ad festu neomenie
 vocabatur. Hec festiuitas multu fuit celebris et
 insignis. et ideo spu alio hostijs honorabatur
 et populo ad epulandum et uiuandum in klis
 tubis et buccinis speciali ter inuocabatur.

De septuagesima. Septuagesima est ipa. i. lxx. dieru
 que excedunt a dñia que dicit sep
 tuagesima vsq. ad sabbatu pasche
 et dicit sabbatu in albis. In hys aut. lxx.
 diebus signant. lxx. anni quibus filij israhel
 captiu fuerunt in babilone. per quos dñus
 fuit in miseria et dolore. sed accepta licentia
 a ciro rege reuertebant finitis lxx. annis ad
 gaudiu et honore. In hys aut. lxx. annis cap
 tiu itatis babilonis prefigurabat totu temp.
 vite nostre q. diu culpe subdit atq. pene. Et
 ideo culpa p. miseria cu pena sibi inflicta le
 gitur in ecclia in p. dñia q. septuagesima
 inchoat. Vñ in signu presentis miserie can
 tica leticie subticent. nuptie et coniugia donec
 post pascha suspendunt. In pascha aut. alla
 cu alijs iouocitatis cantibus resumit. quia
 per passionem xpi seruitus humani generis re
 laxat. Vna tñ adhuc remanet. et ideo in
 septuagesima paschali cantat goulale cu alla
 remanete adhuc pena. si ut populus israhel
 q. adhuc cu spuali leticia qua h. ecclia pro
 remissione culpe. remanet tñ quedam leticia p.
 litius de sua reuisione liberia in israhel multu
 exultabat. sed nichilomin. pro difficultate
 itineris plurimu laborabat. Sic nos tenden
 tes ad patriam gaudemus per gram nostre ce

temptationis. sed adhuc lugemus pro p. ca.
 Cu aut. vite presentis septuagesima fuerit
 adimpleta. tunc fulgebimus in albis in agni
 presencia. Et ideo sabbato in albis cantat
 duplex alla. quia finito labore vite p. ca. cu
 puenerimus ad eterne quietis sabbatu gau
 debimus. Et la duplici nobis tunc t. p. testi
 tuta. In signu miserie vite p. ca. cantat in
 introitu misse. Cir. uide de me. et. Pro spe
 aut. reuerfionis inuamur in epla ad cor.
 du in stadio et ad laborandu in uinea dñi sa
 baoth docemur in euangelio. Hec omnia ex
 summa et sententia ihois belety sunt extracta
 cuius auctoritas in ecclesia solemniter est in
 officijs ecclesiasticis ordinandis.

De quinquagesima. Quinquagesima quasi quinq. dec.
 est uata et significat tempus remis
 sionis. sed in expositioe ipsius Jo. be
 leth. Nam annus. l. dicebat. annus iob. le.
 qui apud hebreos fuit summe celebs et festiu.
 Annus em. fuit reuerfioe mis. p. scripto. remis
 siois debito. restituciois p. ditor. Incipit aut.
 quinquagesima i dñia tertia a septuagesima
 et finit in dñia resurrexiois. Significat em.
 itatu q. ad qua restauram. mediate benefi
 cio penitentie. Unde et ieiuniu ecclie incipit in
 medio quadagesimalis septimane et tunc
 frequencius quinquagesimu p. alnu qui est pe
 nitencialis excitamus in diuino officio. in fin
 gulis ferre hois psalm. ille q. miserere mei de.
 intitulat repetit. Observacio anni quinq. ge
 simi qui dicebat. in lege iob. leus incipit fm
 hebreos ante lege. sc. a tpe abrahe qui libera
 uit loth nepote suu qui tunc t. p. fuit anno
 tu quinq. g. ita. Et io ab illo tpe in tre filios
 abrahe seruabat. q. p. e. te tpe sub lege
 apt. misteriu approbaba. vt p. in numeris

De quadagesima. Quadagesima est tempus. xl. dieru
 vt dicit io. incipiens a prima dñia
 quadagesimali et se prendit vsq. ad
 dñi cenam in qua dñs noiter sacrificiu incho
 ans pane angelico nos refecit in quo nobis
 signat q. qui quadagesima penitencie vel p. ca.
 vite spualiter pegerit. diuine contemplacis
 societate finit. et p. t. et. Et aut. quadagesi
 mi temp. milicie x. p. iane in quo aliamus co
 t. a uicia dimicam. Vunc em. dicitur numer.
 ad nostra assumimus milicia. non solu per
 exemplu moysi et hel. e. sed ecia p. imitacoe.
 ihesu xpi qui tot diebus leuunt ieiunasse.
 Bene aut. sub hoc numero ieiunamus. Na
 p. eo q. stat ex. denario q. ter in se reuoluto
 decalogu. s. denario et euageliu sub. q. ter. natio

omnes electi a seruitute demonū sūt redē p
 ti p quē vnū faciunt tñsistū de carne ad spi
 ritū de veteri homine ad nouū de vmbra ad
 lucē de mundo ad celum de figura ad verita
 tē de seruitute ad glorie filioꝝ dei libertatē q
 ideo dies paschalis ē tempus leticie q epul
 tacōis tēpus leuitatis et enouacōis temp
 puritatis et ioande refectōis quia resurec
 ti omis filij epulabant non in fermento vete
 ri magnanimitatis h̄ potus in azimis sine
 ritatis q veritatis. **N**ostrū aut pascha semp
 in die dominico celebramus vno tempe lu
 na adhuc plena. In dominica autē semp ce
 lebramus ppter reuerenciam dominice resur
 rectionis non autē semp celebrabamus in
 xx. luna cum iudeis ne iudicare videamur
Nostrū insup pascha large sumptū ad mul
 ta se extēdit q p̄ ab die i ramis palmarū qd
 vulgaiter pascha floridū dicit eo q in illo
 die florentes arborum videntes et ramos in
 manibus gerimus quia dominus illo die p
 cessionaliter cum ramis arborum ē susceptus
Dec dies ē puilegiata in hoc q filij israhel
 illo die sub iosue tñsistū iordane sicco vsti
 gio terre intrauerant terminos pmissionis
 et comedunt de frugibus terre chanaan q statū
 de ficit manna quo alitū fuerūt in deserto xl.
 annis vt pat. **I**osue h̄ in eo de ecia die ficut
 tunc erat dies palmarū eicit dominus de tē
 plo emites q vendētes postq a turb̄ cū ramis
 palmarū q oliuarū honorifice ē susceptus. Ad
 pascha etiam p̄tinet dies cene qui s̄m ioh̄. be
 leth in q̄tuor est puilegiata in penitentiā ad
 ecclesiam redeucitū conciliacōne qui enim
 in die cinerū ab ecclesia p iusticiā ecludun
 tur in die cene p misericordiā in h̄nū ecclesie
 recipiunt et ideo in v̄feria fecit dñs ex aqs
 pisces q volucres p̄tē em̄ tñsistū gurgiti p̄tē
 leu aut in aere q̄a dominus malos in carnali
 bus delectantes sepat a bonis in celestibus
 glorificatis. **S**edm puilegiū cōsistit in v̄tels
 sacrificijs t̄minacōe q viuifici sacramēti alta
 ris institucōe q̄ carnalis ritus in celestem q
 spūalem ritū ē mutatus. **T**erciu puilegiū cō
 sistit in sacre v̄nctōis q crismatis cōsecracōe
 tūc em̄ ab ep̄o oleū cathiamioꝝ q isirinoꝝ q
 puuli baptizandi inungunt inter scapulas
 q in pectore infirmi inungunt in organis sen
 suū morte iam ap̄opinque cōsecrāt. **E**odē
 etiam die conficit crisma ex oleo q balsamo
 q puuli crismant a minori sacerdote in ve
 tice a maiori scilicet ab episcopo in fronte vi
 delicet in cōfirmacōe. **Q**uartū puilegiū est in
 mandati dominici ep̄sentacōe et hoc fit in
 p̄c̄i ablucione in paup̄ refectione in alta

riū denudacōe q eoz expiacōe. Est igit dies
 cene dies cōualiacōis tñsubstaciōis cōsec
 cionis siue v̄nctōis dies refectōis q ablu
 cionis. **A**d pascha nostrū insup p̄ti; dies pa
 ascheue. et dicit b̄ sexta feria quia in ea do
 min⁹ ē passus a cuius passione omnes septe
 ferie habende sunt in reuerencia q honore. **C**e
 lebrat aut dies pascheue cum tristitia q me
 rore q̄uis alioꝝ sanctorū passiones cum gau
 dio celebramus quia sancti post martirium
 euolat ad celū. x̄ps vero descendit ad infer
 nū h̄ quia fregit tartara q sanctos eduxit et
 tertia die resurgens viuū se ostendit. **I**deo
 tunc maxie gaudem⁹ vt dicit idē ioh̄. belety
Diuus diei puilegia fuerūt x̄pi p̄molacō q
 infirmi dep̄dacio mortis supacio et demōis
 qui mortis habebat in p̄iū humiliacō. p̄ata
 diū ap̄cio. hominis ē demp̄cio. scripturarū tē
 seracō siue manifestacō. omniū figurarū cō
 sumacō. q ideo in cruce dixit. consumatū est
Ad pascha quoq; p̄tinet ipsius vigilia que
 ant honomacōe sabbatū sanctū appellat q̄a
 in illo sabbato x̄ps qui ē sanctus sanctorū p
 totū diem in sepulchro requiuit. **I**n hac die
 ignis nouus acquirif benedicit et ab accen
 dendū paschalē cerum custodit. deinde pa
 schal̄ cere⁹ erigit q a byacono b̄ndicit. a cre
 dit cū thus i forma crucis ip̄m̄. deind̄ lec
 cionib; lectis cōsecracōe; fontis p̄cessionalit
 accendat et opletō baptisimo ad celebracōe;
 misse t̄uertit q redit. **T**otū autē diei officiū
 sub breuissimarū resp̄ciarū op̄endio termina
 tur. neophetici ad diuinū officiū inconstitū
 tedio afficiant. tota ecia septimana pascha
 lis celebris ē q sollempnis. cui⁹ finis in sabba
 tho i alb̄ t̄m̄iat q̄n̄ alleluia duplicat. **D**igt̄ ei
 situa sanctorū gloriosam resurrectōne. in q̄
 dupli stola electi decorabunt. de quib; dicit
 in apocal. **A**mbulabunt meū in albis q̄m̄ā
 digni sunt. :. :.

De pentecoste :

Pentecostes fuit festū sollempne ap̄d
 hebreos sicut est in moderno tempore
 quo ad nos. Et ē dies q̄nq; gesimus
 a pascha. sicut enim israhelitic⁹ q̄nq; gesimo
 die q a pascha qd celebrauerunt in amasse
 venerūt ad montē syna et legē suscepūt vt
 p̄z ep̄o. x̄ix. ita l. die a passione x̄pi datus ē
 spūs sanctus apostolis in linguis igneis vt
 faciendi esset in omni genere sermōis q fee
 uidi in amore caritatis. **D**icitur autē pente
 costes a p̄ta qd ē v̄. costes qd ē p̄. q̄n̄ v̄. de
 cades dicitur a pascha v̄h̄ ad pentecosten in̄
 curant et distinguunt p̄ septe septimanas
 ap̄t septiformē gr̄ciā q̄ in aduētū spūs sancti

cædētibz ē collata. tēp⁹ at circa p̄tē ostē est
 tēpus milicie a strenuatis. tūc em̄ noui ty
 rones milicie angulo seu gladio attingunt
Est etiā tēpus mūdicie et siccitatis. sole em̄
 terre sup̄ superficie tūc forcius calefaciente hu
 morū osumit sup̄fluitatē a lubricitatē et sic
 inducit mūdiciam per sup̄ductā siccitatem
Item tempus leticie et iocūditatis. tūc em̄
 aues et animalia in maximo amore viuunt
Item tempus viroris et amentatis. tūc
 em̄ p̄cipue herbe viuet et silue tūc frondēt
Item tempus odoris et suauitatis. nam flo
 res odorū nemorū et pratorū suam redolēt
 am̄ vndiqz tūc diffundūt **I**tem temp⁹ est
 dulcoris et saprositatis. nam calor celestis
 tūc tēporis humiditatis in flozibz digerit et i
 dulcedinem alterat et ouertit et ideo tēpus
 est mellificacioni a grū. p̄pter qd̄ apes tūc
 p̄cipue fręquētant herbas et arbores p̄pter
 flozes vt dicit aris. qz longe purius et dul
 cius est mel qd̄ colligitur tempore vernali qz
 quod acquiritur tempore autumnali **I**tem tēpus
 manuitatis **I**n calidis enim regionibz circa
 pentecosten instat messis tēpus **E**t ideo vo
 catur in libro numeroū tēpus nouarū fru
 gum. quia in festo p̄tēcostes panes ex no
 uis frugibz offerri p̄cipiebant **I**tem tem
 pus est pascus et facietatis. nam tūc gramis
 et herbis habundant loca omnia pascuosa
Et ideo tam equi qz alia animancia p̄pter
 nouarū herbarū habūdanciā impinguāt
Item tēpus est audacie et animositatis **N**ā
 ex feruenti impressione caloris solaris colem̄
 tūc incenditur. ex cuius accensione circa cor
 tra et audacia in animalibz oicitur **V**n̄ illud
 tēpus regibz est magis oisēt vt tūc iube
 ant moueri prelia a tra hostes.

De scenophegia
Scenophegia festiuitas est heb̄reorū
 que tabernaculoz fixio dicebat. que
 celebrat̄ i mēo nā ex edicōnis qn̄ re
 cēdētis de egypto in tabernacul̄ morabāt vt
 dicit ysis. **U**nde scenophegia dicit̄ a scenō
 grece qd̄ latine dicit̄ tabernaculū. hec solēp
 nitas semp̄ in septēbri celebrat̄. qz in collec
 tis frugibz de omnibz decimas domino ob
 tulerūt et leticie ac gaudio tūc specialiter
 vacauerunt **F**rondbz et ramis dom̄s suas
 ornauerunt **F**ructus arboris pulcherrime et
 suauis id est poma cedri in manibz porta
 uerunt **I**n decimo autē die eius mēsis tri
 plex festum eodē die celebrauerunt scilicet
 expiacōnis afflictionis et expiacōnis. nā
 eodē die sumus pontifex intrauit cū sagius
 ne vitule ruse et expiauit sancta sanctorum

et ideo di⁹ dies expiacōnis. eodem die ieiun
 abat popul⁹ p̄ reatu vituli in deserto a ideo
 vbat̄ dies afflictionis. dies vero vbat̄ dies
 expiacōnis quia tali die audierūt dominū
 sibi placatū fuisse et expiauit sup̄ t̄ngressione
 vituli in deserto.

De encēnia
Encēnia ē nouū tēpli dedicaciō. cenō
 em̄ grece nouū dicit̄ latine. h̄nc so
 lem̄pnitatē iudei diuersis temporibz
 celebrabant fm̄ qz diuersis tēporibz vel no
 uū templum edificabat̄ vel edificatū denouo
 repabat̄. sicut iudas machabeus legit̄ tē
 plum dedicasse et renouasse. mach. iiii. de
 dedicaciōnis a festū tenet ecclesia. cū em̄ ep̄s
 copus ecclesiam circuit aq̄ benedicta eccle
 siam aspergit alphabētū duplex t̄suetudinē
 p̄ pauimētū scribit. p̄ictes signat̄ cr̄mate
 a linit̄ th⁹. th̄. i. m. i. a. p. v. p̄tes altaris cō
 burit reliquias includit altaria ornat̄ a vel
 tit̄ emunitatē a p̄uileia impendere consuevit.

Explicat̄ liber nonus **I**ncipit̄ liber decim⁹
De materia et forma.

Dimpleto tractatu de p̄p̄ia
 etatibz temporis et p̄ciū ei⁹
 a zendū est de inferioribz
 a materialibus creaturis de
 e' emētis scz a coz q̄ ex ele
 mētis materialiter op̄onūt
Sūt autē materia et forma omnis rei cozpa
 lis p̄cipia vt dicit̄ in. i. de v̄itate materie
 aut a forme p̄uacio nichil aliud est nisi to
 cius rei destructio et est materia otaria vni
 tati et ei dissimilis vt dicit̄ ibidem materia
 aut q̄nto est natura subtilior a sublimior tā
 to ad suscepciōem forme est abili⁹ quāto
 vero est opactior a terrestrioz a natura ce
 lesti remōtior tanto ad suscepciōem in p̄ssionū
 formaliū est debili⁹ vt dicit̄ in. i. de v̄. sub
 stanciis a hoc habet p̄p̄ū materia sicut ibi
 dem dicit̄ scz suscipere formā et nō suscipi re
 fieri a nō reieci. p̄cipiū at̄ distinctiōis diōis
 a alienaciōis in rebo generabilibz a vniūciōis
 est materia vt dicit̄. vii. metha. qz generas
 nō differt a generato nisi fm̄ materiā a ideo
 vbi est gūans sicut materia ibi est substāciā
 aliter gūans a generatū in substācia a na
 tua vt in diuisionis materia em̄ est causa m
 dibuaciōis re⁹ vt dicit̄ ap. iiii. meth. qz diuio
 sp̄i p̄ diuina ē fm̄ materia et nō fm̄ formā